Gomul skip í Vági eg minnist

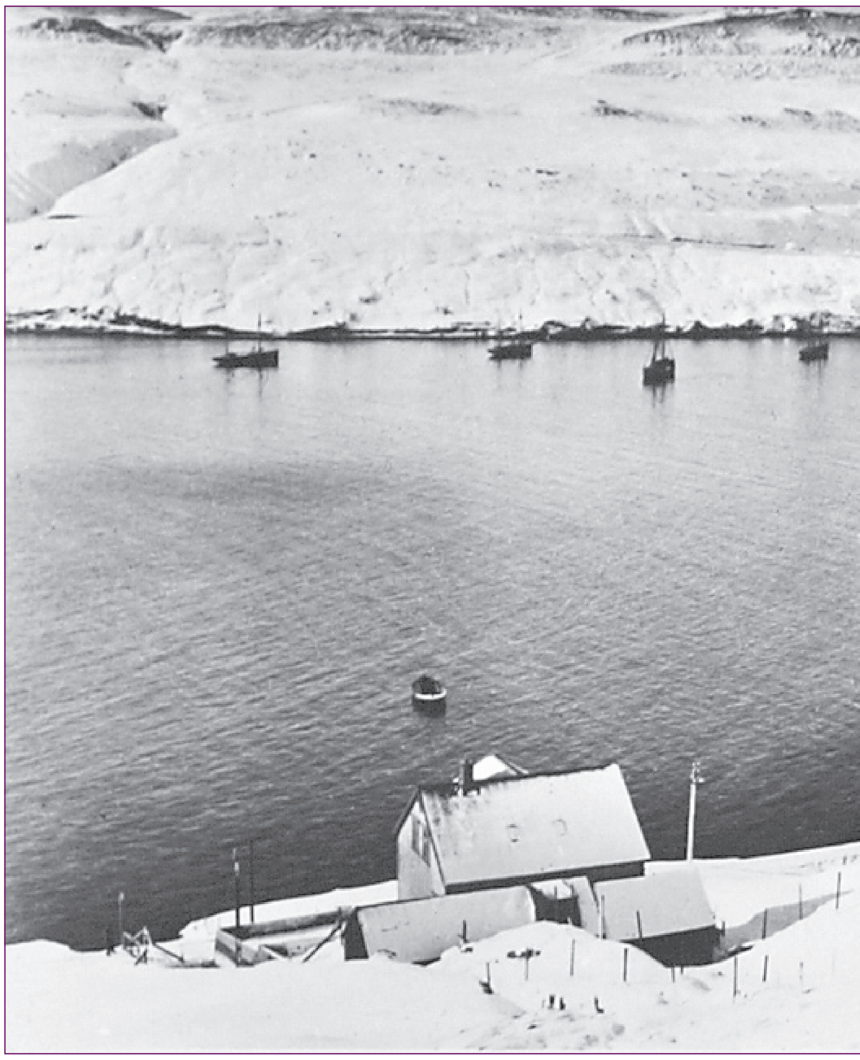

Í mínari tíð sum barn vóru fleiri enn 30 skip á Vágsfjørði, og eg havi nú, útvið sjeyti ár seinni, roynt at minna meg á hvar skipini lógu, hvussu tey itu, og á eyðkenni teirra

FINNUR JOHANSEN

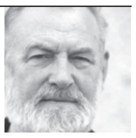

Eg var barn í Vági í tríatiárunum. Foreldur míni vóru bæði lærarar har suðuri. Har vaks eg upp, gekk í skúla, og har stóð eg í læru, áðrenn eg fór burtur. Tá eg var barn gingu vit mangan túrar sunnudagar tá veðrið var gott. Pápi mín var í sóknarstýrinum, sum tað tá æt, ella býráðnum, sum tað nú eitur, og var áhugaður í bygdini og menningini av samfelagnum. Foreldur míni høvdu sum fá innlit í samfelagið og samfelagsviðurskiftini, og setti so avgjørt eisini dám á menningina.

Ofta varð farið niðan um bygdina, niðan um garðarnar, og vit gingu vestur eftir, vestur í Hvannadal, vestur í Gjógvará og vestur á Eið, ella vit gingið heilt út á Nes.

Á hesum gongutúrum søgdu tey mær frá bygdini, hvørjir býlingarnir vóru, og hvør búði har, tey søgdu frá mentunarlívinum og vinnulívinum og ikki minst frá skipunum, ið lógu á fjørðinum um veturin.

Tað gjørdi, at eg millum annað, áðrenn eg fór í skúla, fyri seinna heimsbardaga, kendi hvørt skip á fjørðinum. Eg visti hvar tey lógu fyri teym, hvussu tey itu, hvat nummar tey høvdu, hvussu vorðin tey vóru, hvussu vorðnir mastratopparnir vóru og um stýrihúsið var framman fyri ella aftan fyri mesanin og onnur eyðkenni við skipunum.

Sum størsta bygd í Suðuroynni við fólkaríkasta fjørð í oynni hevur Vágur altíð havt stóran týdning fyri Suðuroynna.

Í mínari tíð sum barn, tað er í tríatiárunum, vóru fleiri enn 30 skip á Vágsfjørði, og eg havi nú, útvið sjeyti ár seinni, roynt at minna meg á hvar skipini lógu, hvussu tey itu, og á eyðkenni teirra.

Mær er sagt frá nógvum øðrum skipum í Vági og nógvum hendingum, men eg sigi bara frá teimum skipum í Vági, ið eg minnist sum barn.

Eyðkenni

Skipini høvdu síni eyðkenni, flestu sluppurnar vóru svartar og vóru hvítbotnaðar, tær høvdu hvítar svínaryggir, hvítar mastratoppar og hvíta rond. Summar høvdu olivingrønar, okkurgular ella brúnar mastratoppar, og summar høvdu gula rond. Summar vóru bara svartar og ikki hvítbotnaðar, og summar vóru ljósar, hvítar ella ljósagráar á liti.

Og so var tað stýrihúsið, tað var antin framman fyri ella aftan fyri mesanin. Stýrihús fingu sluppirnar, tá tær fingu motor ísettan. Ofta høvdu sluppurnar fingið eitt ruff oman fyri maskinrúmið, har var kappin niður í maskinuma, og uppi á ruffinum vóru manøvrugreiðirnar, sum motorpassarin tók sær av, meðan skiparin var í stýrihúsinum.

Eg minnist ongan deyðsiglara, skipini fingu motor ísettan seinast í tjúguárunum og fyrst í tríatiárunum, so allar sluppurnar høvdi fingið motor ísettan fyri tað eg minnist.

Tær vóru ymiskar í vakstrarlagi, summar vóru langar og sløkjutar, summar flatar og tungar, og vóru sum vatndruknar fjalar at siggja, meðan tað vóru tær, ið vóru hábarsligar og lættar á vatninum sum svanir.

Leiðir í Vági

Tá eg sigi frá um skipini í Vági, byrji eg við teimum innastu skipunum, tað eru skipini, sum liggja út fyri innaru Oyrunum, og tað er eystast við sunnara landið.

Í Vági verður sagt út eftir og vestur eftir, tá tú ert við norðara landinum, men inn eftir, tá tú fert út við sunnara landinum. Tað eitur inn í Líðina, inn á Oyrarnar, inn í Tórmansá, inn í Langadalar, inn á Núp, inn í Tórshaga, inn í Ónavík, inn á Lopranseiði, inn til Loprara, inn á Leiti og inn á Agrar, men út undir Garðin á Bergi og út á Grønirnar. Tað eru tvinnar Oyrir á sunnara landinum, innaru Oyrarnar, tað eru tær eystaru, haðani grótkastið er, ella uttanvert tað, og heimaru Oyrarna, ið eru millum kraftverkið hjá SEV og Líðargarðin.

Eg royni nú at minna meg á, hvar skipini lógu, hvussu tey itu, og á eyðkenni teirra. Ikki er vist, at eg minnist alt líka væl.

Sunbeam

Innast, út fyri innaru Oyrunum lá Sunbeam hjá Garðamonnunum, og sum hevði nummari TG 358, hetta slúruta skipið við tí langa stýrihúsinum aftan fyri mesanin. Tað var langt millum mastrarnar, og fremri parturin og aftari parturin vóru so ólíkir, at teir kundu verið av hvør sínum skipi. Sunbeam var sum flestu sluppirnar svørt, og hvítbotnað, sum nógvar teirra. Hon hevði hvítar mastratoppar og hvítar svínaryggir. Hóast eg minnist Sunbeam væl, so havi eg ikki so nógv at siga frá henni. Hon varð søkt stutt eftir at eg varð farin at umvæla skip, men eg haldi meg minnast at Martin hjá Jenusi og Eli hjá Mathiasi sigldu við Sunbem í 1940-árunum.

H. M. Stanley

Næstinnasta skipið, tað vil siga vestan fyri Sunbeam, var H. M. Stamley, TG 328, sum Garðamenninir eisini áttu. Henda vakra og snotiliga sluppin, sum vit róptu skipini, ið var uppkallað eftir djarva blaðmanninum, sum fór at leita eftir Livingstone og fann hann í frumskóginum í Afriku. Stanley var svørt og hvítbotnað við hvítum mastratoppum.

Saint Jacques

Síðani lá Saint Jacques, TG 56, hjá Tummasi við Kráir og Óla Horn. Um hon var ein sokalla fransaskonnart, kann verða tjakast um, hon var so fronsk og stór. Hon hevði tvær mastrar, og fyrst eg minnist hevði hon einki stýrihús, men stutt fyri tað at kríggið byrjaði fekk hon stýrihús, sum stóð aftan fyri aftaru mastrina. Saint Jacques var einasta fiskiskip í Vági, eg minnist við ongum stýrihúsi. Hon kom til Føroya í 1930, og tað ljóðaði, at menn vóru ivasamir um hvat var rættast, at seta peningin í revagarðar ella í skip. Saint Jacques var málað hvít, seinni ljósagrá, og hon hevði dimmar mastratoppar.

Harry

Longri vesturi lá Harry TG 651 við stýrihúsinum nakað aftan fyri messanin. Hon var smíðað í Boulogne og líktist, tí vit róptu, eini slupp, men hon var nógv størri. Tað var handilin á Tjørn, ið hevði átt Harry, men tað eg minnist átti Poul Johannes Beder, Pollurin, hana. Harry var svørt við hvítum mastratoppum, og hevði, sum Tjørnaskipini, stjørnu á bógnum. Hon fórst undir seinna heimsbardaga av krígsávum, men manningin varð bjargað, og minnist meg rætt var Petur Hans á Øgrum við Harry.

Regina

Fyri Oyrunum, ella millum tær, tað vóru tvinnar, innaru og heimaru, lá Regina, TG 339, hjá Johan Nolsøe. Hon var, tað ið rópt varð, slupp. Meðan nógvar sluppir vóru hvíttbotnaðar, so var Regina bara svørt og hevði dimmar mastratoppar. Tá hon í 1950 lá fyri teymi á Vágsfjørði, full av fiski, varð hon ásigld og sakk.

Kittiwake

Eystanfyri heimaru Oyrarnar lá Kittiwake, ella Kittan, sum hon vanliga varð rópt, SA 36. Handilin á Tjørn hevði átt Kittina, men eftir at hesin handil var steðgaður í tríatárunum høvdu Janus Nicodemussen og aðrir sandingar keypt skipið. Teir seldu skipið nøkur á eftir kríggið, og í 1952 varð hon vrakað av myndugleikunum, tí hon var í so ringum standi. Kittan var ein svørt, hvíttbotnað slupp við hvítum mastratoppum. Hon hevði stjørnu á bógnum, sum skipini á Tjørn høvdu.

Gracie

Har lá eisini Gracie, TG 630, sum Tummas við Kráir og Óla Horn áttu. Hon var ein svørt, hvítbotnað slup. Undir seinna heimsbardaga, gekk Gracie burtur við mann og nús. Hildið verður ikki at Gracie fórst av krígsávum, men av illveðri. Í februar mánaði 1943, tá Gracie hvarv, var av ringasta veðri, menn vistu um.

Yvonna

Við heimaru Oyrarnar, beint eystan fyri innara Líðargarð, lá Yvonna, TG 699, hjá teimum á Løðhamri. Hon var, tað vit róptu, ein trímastrað skonnart, sum varð smíðað í Fraklandi. Hóast hon bar seg væl, var hábarslig at síggja við trimum mastrum